

Samen investeren in duurzame toekomst

Aardwarmte: het klinkt als een verzinsel uit een kinderboek over trollen en kabouters. Maar aardwarmte is een betrouwbare en duurzame vorm van energie, die door de glastuinbouwers in het Westland steeds vaker wordt benut. Notaris Richard Verbeek hielp een consortium van ondernemers bij het opzetten van een eigen aardwarmtesysteem. ‘Wij dachten al mee lang voordat er een “go” was.’

TEKST Tatiana Scheltema | BEELD Truus van Gog

Op 12 augustus maakte een enorme boorinstallatie van het Duitse bedrijf DrillTec GmbH aanstalten om in Poeldijk, in het hart van het Westland, een put van 2.500 meter te boren. Het was een mijlpaal in de ontwikkeling van het project Aardwarmte Vogelaer, maar ook in die van de glastuinbouw zelf. En dat werd gevierd, in een feesttent, met champagne. ‘Het zijn geen tuinders meer met een bronnetje’, sprak Léon Lankester, directielid van Aardwarmte Vogelaer BV, de verzamelde tuinbouwers en aandeelhouders toe. ‘Het zijn operators, die acteren als waardige mijnbouwondernemers en leveranciers van warmte.’

MIJNBOW

Mijnbouw is inderdaad niet het eerste waar je aan denkt bij de acht deelnemende bedrijven: orchideeën-, sierbloemen-, planten- en prikakwekers die zijn gelegen aan, of dicht bij de Vogelaerweg. Twee jaar geleden sloegen ze de handen ineen en besloten om samen hun energie uit de aarde te halen.

Notaris Richard Verbeek was erbij. Hij groeide op in het Westland, sommige tuinders kent hij nog van school. Zijn kantoor Westland Partners in Naaldwijk, waar hij na een kandidaatschap in Rotterdam terechtkwam, is van oudsher verbonden met de glastuinbouw, de voorlopers van het huidige kantoor gaan terug tot in de negentiende eeuw. ‘Er is hier nu

eenmaal overal glas, je kunt er niet omheen’, grinnikt hij. ‘Ik zeg altijd: je moet erdoorheen leren kijken.’

Hoge gasprijzen en de eindigheid van fossiele brandstoffen dwingen de glastuinbouw ertoe op zoek te gaan naar nieuwe, duurzame vormen van energieopwekking. De sector experimenteert al jaren met geothermie, de formelere benaming van aardwarmte, waarbij het verschil in warmte tussen het aardoppervlak en het binnenste van de aarde wordt gebruikt om energie op te wekken. De temperatuur van het grondwater is op een kilometer diepte al 35 tot 40 graden; op 2.500 meter tussen de 80 en 90 graden. Aardwarmte is dus een oneindige, zeer betrouwbare bron van energie, waarbij ook nog eens nauwelijks CO₂ wordt uitgestoten.

TWEE, DRIE KILOMETER

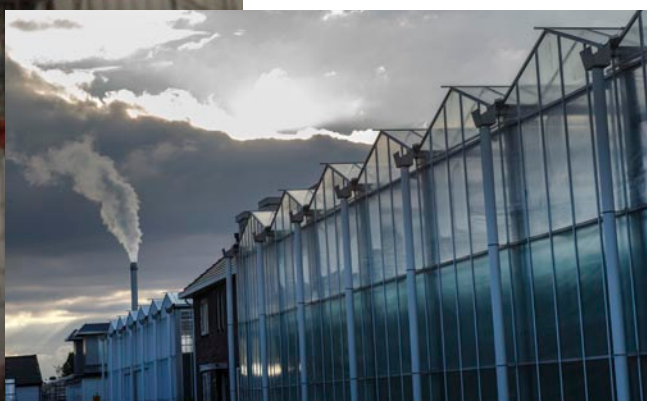
Aardwarmte Vogelaer is het zesde aardwarmteproject in het Westland waar Verbeek bij is betrokken. ‘Er zijn hier veel tuinders die we goed kennen, waar we veel contact mee hebben. Dus we gaan ook met hen mee, op de bagagedrager zeg maar, bijvoorbeeld bij internationalisering. We willen ook graag vroeg bij een project worden betrokken – liefst al voordat er een “go” is. Dan wordt er namelijk nog niet om een akte gevraagd, maar om je ideeën, om oplossingen voor een probleem. Je staat naast de ondernemer.’

Voor een project als Aardwarmte Vogelaer is dat essentieel, want de deelnemende

glastuinbouwbedrijven – acht in totaal – nemen grote risico’s. Als het systeem eenmaal functioneert, kan het waarschijnlijk zo’n dertig jaar mee, maar de aanloopkosten zijn enorm. ‘Een investering van ongeveer vijftien miljoen euro’, aldus Verbeek. ‘Maar van het begin af aan had ik de overtuiging dat deze mensen dit ook echt gingen doen – het was niet zomaar een probeersel. Je moet die investering alleen eerst wel doen om überhaupt te kunnen gaan boren. Vervolgens is het nog maar afwachten of het ook werkt. Van tevoren wordt natuurlijk geologisch onderzoek gedaan, met die kennis kun je inschattingen maken. Maar je weet het



*‘We gaan met veel
tuinders mee, op de
bagagedrager zeg maar’*



niet écht! Want je zit op twee, drie kilometer diepte, daar is nog nooit iemand geweest. Dus er valt ook niet zoveel te testen. Pas op het moment dat je daar daadwerkelijk bent, kun je zeggen of het project zal slagen.’ Een idee waar bankiers nogal zenuwachtig van worden. ‘De financieringsfase was enorm spannend’, vertelt Verbeek. ‘Je zit met de ondernemers om de tafel na te denken over de structuur van de onderneming: wordt het een vof, bv of bijvoorbeeld een coöperatie? Een bv is een goed middel om financiering aan te trekken, al vinden wij een vof vanwege de fiscale transparantie het mooist: winst en verlies kunnen binnen de eigen onderneming

van de deelnemer worden gesaldeerd. Het nadeel is de hoofdelijke aansprakelijkheid voor de ondernemer, al kun je de risico’s met een participatievennootschap wel weer beperken. Maar de banken gaan er niet mee akkoord.’

WARMTEWISSELAAR

Het financieringsargument gaf weliswaar de doorslag om Aardwarmte Vogelaer te structureren als een bv, met een directie en de acht deelnemende bedrijven via een participatievennootschap als aandeelhouders. Maar ook om andere redenen bleek een bv toch de beste oplossing. ‘Voor de aandeelhouders worden de risico’s beperkt, omdat het losstaat van de eigen bedrijven. Anders zou een probleem in de put al die bedrijven kunnen omtrekken. En dat willen we natuurlijk niet.’

Met de huidige opzet kunnen bovendien ook klanten ontstaan, vertelt Verbeek. De techniek van een aardwarmtesysteem is niet bijster ingewikkeld: eigenlijk is het een enorme warmtewisselaar waarbij het warme water dat wordt opgepompt (uit de Productieput), via een distributiesysteem door de kassen wordt geleid en als koud water weer wordt teruggepompt de grond in (de Injectieput). In theorie kan het water dus ook langs andere dan de deelnemende bedrijven worden gepompt.

RESTWARMTE

Op 28 september was het zover: bij de *well test*, waarbij de boorinstallatie op 2.500 meter was aangeland, werd water van 84 graden opgepompt. ‘Het opgepompte water is dus heet genoeg, maar om het terug te kunnen pompen, moet die warmte er wel af, tot 35 of 40 graden. Dus als de tuinbouwbedrijven onvoldoende warmte afnemen, kun je die restwarmte verkopen. De bv die de put beheert, Aardwarmte Vogelaer dus, zou een warmteleveringsovereenkomst kunnen sluiten met een derde, die geen aandeelhouder is.’ Die derde kan alleen geen aandeelhouder worden in het bedrijf zelf. ‘We hebben er, met kwaliteitseisen aan de aandelen, voor gezorgd dat er altijd een koppeling bestaat tussen de eigendom van het bedrijf, dus de plek waar de tuinbouw plaatsvindt, en de aandelen in de bv. Dus alleen iemand die daar een tuinbouwbedrijf heeft én is aangesloten op de aardwarmtebron kan aandeelhouder zijn in de vennootschap. De NAM of een energiebedrijf kan er dus niet bij. Door vreemden erbuiten te houden, blijft de waarde van deze tuinbouwbedrijven substantieel, juist omdat je die aardwarmte-installatie erbij krijgt. Het betekent wel dat als iemand z’n bedrijf verkoopt, hij dus ook zijn aandelen in de vennootschap moet verkopen.’ De planning is dat het systeem begin volgend jaar in bedrijf gaat, en het ziet ernaar uit dat die planning wordt gehaald. Rest Verbeek nog om het netwerk als zodanig te registreren. ‘Dan moet er een tekening worden gemaakt door het Kadaster, maar dat kan het best als het er écht ligt. Soms is er nog weleens een plek waar je niet door kunt, of zo. Je weet nou eenmaal niet alles van tevoren.’ ■